

KAZUO IŠIGURO rođen je 1954. u Nagasakiju. Kao šestogodišnji dečak, dolazi sa roditeljima u Veliku Britaniju, gde i danas živi. Čitav njegov književni opus situiran je između ta dva sveta, dve različite kulture koje se dramatično sudaraju i na osoben način dopunjavaju u njegovim knjigama. Japan je, sudeći po njegovim delima, zemlja njegove emocionalne imaginativnosti: „U Engleskoj sam sve vreme gradio u svojoj glavi sliku zamišljenog Japana.”

Bio je nominovan za Bukerovu nagradu četiri puta. Dobija je 1989. godine za *Ostatke dana* (1989, srpsko izdanje: Dereta, 2022). Roman *Neutešni* (1995, srpsko izdanje: Dereta, 2019) dobio je Čeltenhamsku nagradu za književnost. U anketi iz 2006. godine sprovedenoj među književnim kritičarima proglašen je za treći „najbolji britanski, irski ili roman Komonvelta od 1980. do 2005. godine”. Za knjigu *Slikar prolaznog sveta* (1986, srpsko izdanje: Dereta, 2019) dobio je Vitbredovu nagradu, a časopis *Tajm* je *Ne daj mi nikada da odem* (2005, srpsko izdanje: Dereta, 2020) proglasio knjigom godine i uvrstio ga u svoj izbor „100 najboljih romana na engleskom jeziku objavljenih od 1923. godine”. Njegovi ostali romani: *Zakopani džin* (Dereta, 2015), *Bledi obrisi brda* (Dereta, 2020), *Klara i sunce* (Dereta, 2022), kao i zbirka *Nokturna: pet priča o muzici i sutonu* (Dereta, 2020), dočekivani su sa istinskim zanimanjem i pažnjom kod čitalačke publike.

Nesumnjivo je da je Kazuo Išiguro jedan od najvećih savremenih pisaca koji pišu na engleskom. Nobelovu nagradu za književnost dobio je 2017. godine. U obrazloženju nagrade Švedska akademija opisala je Išigura kao pisca „koji je u romanima velike emocionalne snage otkrio ponor ispod našeg iluzornog osećaja povezanosti sa svetom”.

Urednik izdanja
Petar V. Arbutina

Naslov originala
WHEN WE WERE ORPHANS
Kazuo Ishiguro

Copyright © Kazuo Ishiguro, 2000
Copyright © ovog izdanja *Dereta*, 2024

KAZUO IŠIGURO

KAD SMO BILI
SIROČAD

Prevod sa engleskog

Miloš Mitić

Beograd

2024

DERETA

Lorni i Naomi

PRVI DEO

London, 24. jul 1930.

PRVO POGLAVLJE

Bilo je leto 1923, leto kada sam diplomirao na Kembridžu i, uprkos tetkinim željama da se vratim u Šropšir, zaključio da je moja budućnost u prestonici i unajmio stančić u Kensingtonu, na adresi Bedford gardens 14b. Sada to leto pamtim kao jedno od najlepših u životu. Posle godina provedenih s kolegama, što u školi, što na Kembridžu, samoća mi je pričinjavala neizmerno zadovoljstvo. Uživao sam u londonskim parkovima, tišini čitaonice Britanskog muzeja; provodio čitava popodneva u šetnji kensingtonškim ulicama i kovao planove za budućnost, povremeno zastajkujući da izrazim divljenje što se u Engleskoj, čak i usred ovako velikog grada, na pročeljima otmenih kuća mogu videti puzavica i bršljan.

Tokom jedne takve dokone šetnje, sasvim slučajno nabasao sam na starog školskog druga Džejmisa Ozborna i, utvrdivši da smo komšije, pozvao ga da me poseti kada sledećom prilikom bude u prolazu. Iako do tada još niko nije prekoračio prag mog novog doma, brižljivost s kojom sam ga odabrao ulila je u moj poziv dozu samouverenosti. Kirija nije bila visoka, ali gazdarica je stan udesila ukusno, u stilu koji je prizivao spokojnu viktorijansku prošlost; u

salonu koji je prepodnevima bio izdašno okupan suncem, nalazili su se vremešna sofa i dve udobne fotelje, starinski kredenac za posuđe i polica za knjige od hrastovine, puna raskupusanih enciklopedija – za koje sam uveren da bi naišli na odobravanje svakog gosta. Štaviše, gotovo odmah po useljenju, prošetao sam do Najtsbridža i kupio servis za čaj u stilu kraljice Ane, nekoliko paketića probranih čajeva i veliku kutiju biskvita. Tako sam Ozborna, kada je posle nekoliko dana jednog prepodneva svratio, ugostio sa samouverenošću koja nipošto nije ostavljala prostor pomisli da mi je prvi gost.

Prvih petnaestak minuta nervozno se šetkao salonom, čestitao mi na izboru stana, razgledao čas ovo, čas ono, i redovno bacao pogled kroz prozor i prepričavao šta se dole dešava. Naposletku se ubaštrao u sofu, što nam je pružilo priliku da razmenimo informacije – kako lične, tako i o nekadašnjim školskim drugovima. Pamtim da smo kraće vreme razgovarali o aktivnostima radničkih sindikata, a potom se upustili u dug i prijatan razgovor o nemačkoj filozofiji, koji nam je omogućio da jedan drugom prikažemo intelektualno umeće koje smo stekli na univerzitetu. Ozborn je onda ustao i ponovo počeo da šetka, iznoseći pritom razne planove koje je imao za budućnost.

– Znaš, nosim se mišlju da uđem u izdavaštvo. Novine, časopisi, tako to. U stvari, želeo bih da pišem kolumnu. O politici, društvenim pitanjima. To jest, ako ne rešim da lično zagazim u politiku. Nego Benks, jel' stvarno nemaš pojma čime ćeš da se baviš? Gledaj, sve je tu i samo nas čeka – pokazao je kroz prozor. – Sigurno imaš *neke* planove.

– Pa, valjda – odvratio sam sa osmehom. – Imam na umu stvarčicu-dve. Na vreme ću te obavestiti.

– Šta to kriješ u rukavu? Hajde, na sunce s tim! Izvući ću ja to iz tebe!

Ali nisam mu ništa razotkrio, i ubrzo sam ga ponovo naveo na razgovor o filozofiji, poeziji ili nečem sličnom. Potom se, oko podneva, Ozborn najednom prisetio da ima dogovoren ručak na Pikadiliju i počeo da se pakuje. Odlazeći, okrenuo se pred vratima i rekao:

– Čuj, stari, hteo sam nešto da ti kažem. Večeras idem na lumperajku. U čast Lenarda Everšota. Onog tajkuna, znaš. Priređuje je moj stric. Prilično dockan ti kažem, ali zanima me da li bi išao sa mnom. Ozbiljno mislim. Odavno sam nameravao da skoknem do tebe, ali nikako da stignem. Zabava je u Čeringvortu.

Kako mu nisam odmah odgovorio, zakoračio je prema meni i rekao:

– Pomislio sam na tebe pošto sam se setio. Setio sam se kako si me stalno zapitkivao o mojim „dobrim vezama“. Ma daj! Ne pretvaraj se da si zaboravio! Do besvesti si me zapitkivao. „Dobre veze? Šta zapravo znači imati dobre veze?“ E pa, pomislih, evo prilike da se stari Benks lično uveri šta su „dobre veze“. – Potom je odmahnuo glavom, kao da se priseća, i rekao: – Gospode bože, kakav si ti čudak bio u školi.

Mislim da sam u tom trenutku konačno pristao na njegov predlog za to veče – veče koje će se, kao što ću objasniti, ispostaviti daleko značajnijim nego što sam tada mogao i da zamislim – i ispratio ga, nipošto ne odajući koliko su me njegove poslednje reči ozlojedile.

Kada sam ponovo seo, razdraženost se samo pojačala. Naime, odmah sam pogodio na šta je Ozborn mislio. Činjenica je da sam tokom školovanja često slušao kako Ozborn ima „dobre veze“. Ta bi se fraza neizostavno čula

kada su ljudi govorili o njemu, a mislim da sam je i sâm koristio kad god je delovalo podesno. Pomisao da je na neki tajanstven način povezan sa raznim osobama na visokim položajima, iako se izgledom i ponašanjem nije razlikovao od nas ostalih, zaista me je fascinirala. Pa ipak, ne mogu da zamislim da sam ga „do besvesti zapitkivao”, kao što je tvrdio. Istina je da sam o toj temi puno razmišljao kada mi je bilo četrnaest ili petnaest godina, ali Ozborn i ja nismo bili posebno bliski u školi i, koliko se sećam, samo jednom sam s njim poveo razgovor o tome.

Bilo je to jednog maglovitog jesenjeg prepodneva, i nas dvojica smo sedeli na zidiću ispred seoske krčme. Čini mi se da smo već bili peti razred. Odredili su nas za markere na kros-kontri trci, i čekali smo da preko obližnjeg polja trkači izrone iz magle kako bismo im pokazali blatnjavu stazu kojom će nastaviti. Kako nismo očekivali da se brzo pojave, neobavezno smo ćaskali. Ubeđen sam da sam tom prilikom upitao Ozborna za njegove „dobre veze”. Ozborn, koji je uprkos svom bogatstvu bio skroman momak, pokušao je da promeni temu. Ali bio sam uporan sve dok naposljetku nije rekao:

– Uf, prestani već jednom Benkse. Sve je to čista besmislica, nema šta da se analizira. Čovek prosto poznaje ljude. Ima roditelje, ujake, porodične prijatelje. Ne znam šta je tu toliko zbunjujuće. – A onda se, shvativši šta je rekao, naglo okrenuo i dodirnuo mi ruku. – Strašno mi je žao, stari moj. Ovo je bilo užasno netaktično s moje strane.

Ovaj *faux pas*¹ kao da je mnogo više mučio Ozborna nego mene. Štaviše, nije nemoguće da mu je ostao na

¹ *Faux pas* (fra.) – doslovno „pogrešan korak”, netaktičnost, nepromišljenost, gaf. (Sve napomene u tekstu su prevodiočeve.)

savesti sve ove godine, te da je pozivom da mu se te večeri pridružim u klubu Čeringvort na neki način pokušavao da se iskupi. U svakom slučaju, tog maglovitog jutra njegova nepromišljena opaska nije me ni najmanje žacnula. U stvari, prilično me je nerviralo što bi se moji školski drugovi, uprkos spremnosti da se zbog bilo kakvog peha podsmehnu praktično svakome, već na sam pomen da nemam roditelje skroz uozbiljili. Ma koliko zvučalo čudno, činjenica da sam bez roditelja – kao i bilo kog bližeg rođaka u Engleskoj, izuzev tetke u Šropširu – zapravo je odavno prestala da me muči. Kao što sam često spominjao prijateljima, u internatu kao što je naš, svi učimo da se snalazimo bez roditelja, pa moja situacija i nije baš toliko jedinstvena. Pa ipak, kada danas na to pomislim, deluje mi moguće da je bar deo fascinacije Ozbornovim „dobrim vezama” proisticao iz onog što sam tada doživljavao kao potpuni nedostatak povezanosti sa svetom van „Sent Danstona”. Nisam sumnjao da ću, kada za to dođe vreme, sam stvoriti takve veze i utrti sebi put. Ali moguće je da sam verovao kako ću od Ozborna saznati nešto ključno, nešto o tome kako te stvari funkcionišu.

Ali kad ranije spomenuh kako su me Ozbornove reči dok je izlazio iz mog stana pomalo ozlojedile, nisam mislio na to što je pre toliko godina pokrenuo temu mog „zapitkivanja”. Biće da me je pre naljutila njegova usputna opaska „kakav sam čudak bio u školi”.

U stvari, uvek me je zbunjivalo što mi je Ozborn tog jutra rekao baš tako nešto, jer koliko pamtim, savršeno sam se uklopio u engleski školski život. Ne verujem da sam, čak ni tokom prvih nedelja u „Danstonu”, učinio išta čime bih se obrukao. Primera radi, sećam se da sam još prvog dana primetio običaj većine momaka da, dok stoje

i razgovaraju, u desni džep prsluka stave ruku, a levim ramenom sležu gore-dole, kao da tim pokretom žele da potkrepe određene konstatacije. Jasno pamtim kako sam, još istog dana, pomenutim pokretima ovladao dovoljno vešto, tako da niko nije primetio ništa čudno, niti pomislilo da mi se naruga.

Sa gotovo istom smelošću brzo sam usvojio i ostale gestove, način izražavanja i usklrike popularne među mojim vršnjacima, i dublje pronicao u pravila ponašanja i običaje koji su preovladavali u novom okruženju. Izvesno je da sam dovoljno brzo shvatio kako nije pametno da otvoreno pustim na volju – što sam u Šangaju uobičajeno činio – sopstvenim idejama o zločinu i njegovom otkrivanju. I to do te mere da sam se, kada je tokom treće godine boravka u internatu došlo do niza krađa, a čitava se škola uživala u glumljenju detektiva, pažljivo uzdržavao da, izuzev krajnje uslovno, u tome učestvujem. I nesumnjivo me je neki relikv upravo takve politike naveo da onoga jutra, kada je svratio kod mene, Ozbornu ne otkrijem gotovo ništa od svojih „planova”.

Pa ipak, uprkos svom oprezu, padaju mi na pamet bar dva slučaja iz škole koja ukazuju kako sam, bar privremeno, morao da spustim gard tek toliko ne bih li nekako predočio svoje ambicije. Ni tada nisam bio u stanju da rastumačim te događaje, a ništa bliži tome nisam ni danas.

Prvi se dogodio na moj četrnaesti rođendan. Dvojica mojih dobrih drugara iz tog perioda, Robert Tornton-Braun i Rasel Stanton, odveli su me u seosku čajdžinicu i uživali smo u pogačicama i krempitama. Bilo je kišovito subotnje popodne i svi stolovi su bili zauzeti. To je podrazumevalo da su na svakih nekoliko minuta ulazili pokisli seljaci koji bi nam, pošto se osvrnu unaokolo, upućivali

preke poglede, kao da smo dužni da im smesta oslobodimo sto. Ipak, kako je vlasnica, gđa Džordan, prema nama uvek bila predusretljiva, tog rođendanskog popodneva osećali smo da polažemo puno pravo na sto kraj isturenog prozora, s pogledom na seoski trg. Ne sećam se o čemu smo konkretno razgovarali; ali kada smo se najeli, moji drugovi su razmenili poglede, a onda je Tornton-Braun zavukao ruku u torbu i uručio mi paketić umotan u ukrasni papir.

Počevši da ga otvaram, brzo sam uvideo da je umotan u mnogobrojne listove, i svako odmotavanje jednog sloja koje me je vodilo tek do suočavanja sa sledećim, pratio je gromoglasan smeh mojih drugara. Sve je išlo u prilog tome da ću na kraju zateći neku smešnu tričariju. Ono što sam naposletku otpakovao bila je pohabana kožna futrola, i kada sam povukao zakačku i podigao poklopac, ukazala se lupa.

I sada je tu preda mnom. Sa godinama nije puno promenila izgled; još onog popodneva videlo se da je prilično vremešna.

Pamtim kako sam to prokomentarisao, naporedo sa činjenicom da je veoma jaka, iznenađujuće teška, i kako je drška od slonovače s jedne strane celom dužinom okrnjena. Tek kasnije sam primetio – za čitanje izrezbarenih slova bila je neophodna druga lupa – da je proizvedena 1887. u Cirihi.

Moja prva reakcija na poklon bila je ogromno iznenađenje. Zgrabio sam ga, sklonio u stranu smotuljke hartije u koju je bio upakovan – pretpostavljam da sam u žaru oduševljenja prouzrokovao da neki odlete na pod – i smesta počeo da ga testiram na nekoliko fleka od putera razmazanih po stolnjaku. Toliko sam se zaneo da sam tek

ovlaš bio svestan kako se moji drugari smeju s preterivanjem karakterističnim za šalu na tuđ račun. Kada sam konačno postao svestan sebe i podigao pogled, obojica su zbunjeno začutila. Potom se Tornton-Braun podrugljivo nasmejao i rekao:

– S obzirom na to da hoćeš da postaneš detektiv, mislili smo da će ti ovako nešto biti potrebno.

U tom trenutku, brzo sam se pribrao i počeo da glumim naivčinu i pravim se kako je sve ovo zabavna pošalica. Ali čini mi se da su se dvojica mojih prijatelja već i sami pomeli u pogledu sopstvenih namera, tako da tokom preostalog vremena u čajdžinici nismo uspeli da povratimo pređašnju ležernu atmosferu.

Lupa je tu, preda mnom. Koristio sam je tokom istrage u slučaju Menering; ponovo sam je koristio tokom afere Trevora Ričardsona. Lupa možda baš i nije ključni deo detektivskog pribora, kako se to stereotipno predstavlja, ali i dalje je korisno sredstvo za prikupljanje određenog vida dokaza, i pretpostavljam da ću još prilično dugo sa sobom nositi rođendanski poklon Roberta Tornton-Brauna i Rasela Stanton. Dok je sada gledam, na pamet mi pada ova misao: ako je namera mojih drugara uistinu bila da me zadirkuju, pa neka, šala danas mnogo više zvuči kao da je na njihov račun. Nažalost, sada više nema načina da ustanovim šta su imali na umu, niti kako su, uz svu moju predostrožnost, uopšte uspeli da prozru moju tajnu ambiciju. Stanton, koji je slagao koliko mu je godina ne bi li ga primili u dobrovoljce, poginuo je u trećoj bici za Ipr. Tornton-Braun je, kako sam čuo, pre dve godine umro od tuberkuloze. U svakom slučaju, obojica su napustila „Sent Danston” u petom razredu, i kontakt s njima izgubio sam znatno pre nego što sam saznao da više nisu

među živima. Ipak, još uvek se sećam koliko sam se razočarao kada je Tornton-Braun otišao iz škole; bio je jedini pravi prijatelj kojeg sam stekao od dolaska u Englesku, i tokom daljeg školovanja u „Sent Danstonu”, mnogo mi je nedostajao.

Drugi od dva događaja kojih sam se setio odigrao se nekoliko godina kasnije – u prvoj godini šestoletke – ali ne pamtim puno detalja. Zapravo, ne sećam se ničeg što je prethodilo tom određenom trenutku, niti posle njega usledilo. Sećam se ulaska u učionicu – sobu br. 15 starog manastira – kroz čije su uske prozore dopirali zraci sunca, otkrivajući prašinu koja je lebdela u vazduhu. Učitelj još nije bio stigao, ali biće da sam malo zakasnio pošto pamtim kako sam drugove iz razreda već zatekao kako u grupicama sede na stolovima, klupama i prozorskim daskama. Upravo sam krenuo da se pridružim jednoj grupi od nekih pet-šest dečaka, kada su se svi okrenuli prema meni, a ja istog trena shvatio da sam tema njihove rasprave. Onda je, pre nego što sam stigao išta da kažem, jedan od njih, Rodžer Brentherst, pokazao na mene i prokomentarisao:

– Ali svakako je prenizak da bi bio Šerlok.

Nekolicina njih se nasmejala ne osobito neprijateljski, i to je, koliko se sećam, bilo sve. Nikada više nisam čuo priče o mojim težnjama da postanem „Šerlok”, ali još izvesno vreme nakon toga pomalo sam brinuo da je moja tajna procurela i postala predmet ogovaranja.

Uzgređ, potrebu da u pogledu svojih ambicija budem na oprezu shvatio sam još i pre dolaska u „Sent Danston”. Naime, prvih nekoliko nedelja u Engleskoj proveo sam skitajući po okolini tetkine kuće u Šropširu i, sred vlažne paprati, glumio razne detektivske scenarije koje smo

Akira i ja razradili u Šangaju. Pošto sam sada bio sâm, jasno je kako sam morao da preuzmem i njegove uloge; štaviše, svestan da me mogu videti iz kuće, shvatio sam da te predstave moram odigrati uzdržanim pokretima, mrmljajući tekst u pola glasa – upadljivo suprotno nesputanom izvođenju na koje smo Akira i ja bili navikli.

Takva predostrožnost ipak se pokazala nedovoljnom. Naime, iz sobice u potkrovlju koja mi je dodeljena, jednog jutra sam slučajno čuo kako dole u dnevnoj sobi tetka razgovara s nekim prijateljima. Radoznalost mi je pobudilo to što su naglo stišali glasove, pa sam se ubrzo išunjavao na podest i nagnuo preko ograde.

– Nema ga već satima – čuo sam je kako kaže. – Nije baš zdravo da je dečak njegovih godina toliko zaokupljen sopstvenim svetom. Mora početi da gleda u budućnost.

– Ali to je svakako i moglo da se očekuje – rekao je neko. – Posle svega što je doživeo.

– Mračne misli nikud ga neće odvesti – odvrtila je tetka. – Materijalno je obezbeđen, tu je imao sreće. Vreme je da počne da gleda šta je pred njim. Stavicu tačku na svu tu introspekciju.

Od tog dana prestao sam da skitam po okolini i, načelno, preduzeo mere da izbegnem bilo kakve dalje manifestacije „introspekcije”. Ali tada sam još uvek bio vrlo mlad, i ležeći u sobi u potkrovlju i slušajući škripu dasaka dok se tetka muvala po kući, navijala satove i podmirivala mačke, noću bih često u mašti iznova odigravao naše stare detektivske igrokaze, baš onako kako smo Akira i ja to činili.

Ali dozvolite mi da se vratim na onaj letnji dan kada je Ozborn svratio u moj kensingtonški stan. Ne želim da tvrdim kako me je njegova opaska kakav sam bio „čudak”

zaokupljala duže od nekoliko minuta. Zapravo, nedugo posle Ozbornovog odlaska i sâm sam se, veoma dobro raspoložen, zaputio napolje i ubrzo obreo u parku Sent Džejms, švrljao cvetnim lejama i postajao sve zagrejaniji za predstojeće večē.

Kada opet razmislim o tom popodnevju, čini mi se da sam imao jak razlog da osećam blagu nervozu, a za glupavu nadmenost koja mi je bila pratilac tih prvih london-skih dana, bilo je krajnje karakteristično to što nisam. Naravno, bio sam svestan kako će to večē biti totalno drugačije od svega čemu sam prisustvovao tokom studija; da bih, štaviše, mogao da se sretnem sa meni nepoznatim običajima. Ali bio sam ubeđen da ću, sa uobičajenom oprežnošću, prevazići takve poteškoće i generalno se pokazati u dobrom svetlu. Dok sam lunjao parkom, mućile su me sasvim druge brige. Kad je Ozborn govorio o gostima sa „dobrim vezama”, odmah sam pomislio da to podrazumeva bar nekolicinu vodećih detektiva današnjice. Verovatno sam zato dobar deo popodneva proveo smišljajući šta da kažem ako se upoznam sa Metlokom Stivensonom, a možda čak i profesorom Čarvilom. Bez prestanka sam uvežbavao kako ću – skromno, ali sa izvesnim dostojanstvom – izneti svoje ambicije; i zamišljao kako jedan ili drugi iskazuje očinsku zainteresovanost za mene, nudi sve moguće savete, i insistira da mi ubuduće bude mentor.

Veče se, naravno, ispostavilo kao veliko razočaranje – iako će se, kao što ćete uskoro saznati, iz sasvim drugih razloga ispostaviti posebno značajnim. Ono što u tom trenutku nisam znao jeste da u ovoj zemlji detektivi retko posećuju društvene događaje. Ne zato što ih ne zovu; skorašnjim iskustvom i sâm ću posvedočiti da mondeni

krugovi većito pokušavaju da privuku proslavljene detektive. Reč je o tome kako su upravo ti ljudi po pravilu ozbiljne, često povučene i poslu posvećene osobe, nesklone čak i međusobnom druženju, a kamoli „društvu” uopšte.

Ta mi je činjenica bila nepoznata kada sam te večeri stigao u klub Čeringvort i, povevši se za Ozbornovim primerom, ljubazno pozdravio vratara u otmenoj uniformi. Ali za manje od minut pošto smo ušli u krcatu prostoriju na prvom spratu, iluzije su mi se raspršile. Ne znam tačno kako se to desilo – pošto nisam stigao ni sa kim da se upoznam – ali preplavila me je nekakva intuitivna spoznaja zbog koje sam se, na pomisao o pređašnjem oduševljenju, osećao krajnje budalasto. Najednom mi je delovalo neverovatno što sam uopšte očekivao da ću Metloka Stivensona ili profesora Čarlvila zateći kako čavrljaju s prisutnim bankarima i ministrima. Ova protivrečnost između događaja na koji sam dospeo i onog o kojem sam celo popodne razmišljao, toliko me je poremetila da sam, bar privremeno, potpuno izgubio pribranost i, poprilično besan, bar pola sata nisam se odvajao od Ozborna.

Siguran sam da je to isto usplahireno raspoloženje zaslužno za činjenicu da mi, kada pomislim na to veče, toliko njegovih aspekata sada deluje preuveličano i neprirodno. Na primer, kad sada pokušavam da zamislim izgled prostorije, izuzetno je mračna; uprkos zidnim svetiljkama, svećama na stolovima i lusterima iznad nas – kao da ništa od svega toga ne utiče na sveprožimajuću tamu. Tepih je veoma gust, tako da ste pri kretanju primorani da vučete noge, i svuda unaokolo sedi muškarci u crnim sakoima upravo to i čine, neki čak povijajući ramena napred, kao da prkose naletima vetra. I konobari sa srebrnim poslužavnicima naginju se prema

grupicama gostiju pod specifičnim uglovima. Među prisutnima gotovo da nema žena, a one koje se mogu videti, deluju neobično povučeno i skoro istog trena iščezavaju sa vidika, stapajući se sa šumom crnih večernjih odela.

Već spomenuh kako sam siguran da ovi utisci nisu pouzdani, ali to veče ostalo mi je u sećanju upravo ovako. Pamtim kako, zbunjen, nepomično stojim i pijuckam, dok Ozborn prijateljski ćaska sa jednim za drugim gostom, od kojih je većina dobrih tridesetak godina starija od nas. Jednom-dvaput pokušao sam da se uključim u razgovor, ali glas mi je zvučao napadno detinje, a i većina razgovora mahom se vodila o ljudima i temama o kojima ništa nisam znao.

Posle izvesnog vremena sam se naljutio – na sebe, Ozborna, razvoj događaja. Osećao sam kako imam puno pravo da prezirem ljude oko sebe; da su prevashodno pohlepni i sebični, bez trunke idealizma i osećaja za društveni interes. Nošen tim besom, bar sam bio u stanju da se konačno odvojim od Ozborna i kroz mrak se zaputim u drugi deo prostorije.

Obreo sam se u prostoru osvetljenom mutnom svetlošću, koju je bacala mala zidna lampa. Gužva se ovde proredila, i primetio sam sedog čoveka od svojih sedamdesetak godina kako puši, okrenut leđima prostoriji. Bio mi je potreban koji trenutak da shvatim kako zuri u ogledalo, a do tada je već primetio da ga posmatram. Upravo sam hteo da krenem dalje kada je, ne okrenuvši se, rekao:

– Zabavljate se?

– O, da – rekao sam, ovlaš se osmehnuvši. – Sjajan prijem.

– Ali pomalo ste izgubljeni, zar ne?

Snebivao sam se, a potom ponovo osmehnuo. – Da, gospodine. Možda pomalo.

Sedokosi čovek se okrenuo i počeo pomno da me proučava. Potom je rekao: – Ako želite, reći ću vam ko su neki od ovih ljudi. A onda, ako budete želeli sa nekim posebno da razgovarate, odvešću vas i upoznati. Šta na to kažete?

– To bi bilo vrlo ljubazno. Vrlo ljubazno.

– U redu.

Prišao je korak bliže i pogledom preleteo vidljivi deo prostorije. Potom je, nagnuvši se prema meni, krenuo da mi pokazuje ko je ko. Čak i kada je ime bilo poznato, nije propuštao da doda „bankar”, „kompozitor” i slično. U slučaju manje poznatih, u nekoliko crta sazeo bi karijeru te osobe i razlog zbog kojeg je važna. Mislim da je bio usred priče o svešteniku koji nam je stajao prilično blizu, kada je naglo zastao i rekao:

– Ah, primećujem da je pažnja odlutala.

– Izuzetno mi je žao...

– Ne mari. Uostalom, sasvim je prirodno. Mlad čovek poput vas.

– Gospodine, uveravam vas...

– Nema potrebe da se izvinjavate. – Nasmejao se, blago me podgurkujući. – Mislite da je zgodna, jel'?

Nisam bio sasvim siguran kako da odgovorim. Nisam baš mogao da poreknem kako mi je mlada žena nekoliko metara levo od nas koja je u tom trenutku razgovarala sa dvojicom sredovečnih muškarca, privukla pažnju. Ali igrom slučaja, tada kada sam je prvi put ugledao, uopšte nisam smatrao da je zgodna. Moguće je čak i da sam u istom trenu, u tom prvom pogledu na nju, nekako opazio one odlike za koje ću kasnije otkriti da sačinjavaju

tako važan deo njene ličnosti. Pred pogledom mi je bila omalena mlada žena, pomalo vilinskog izgleda i tamne kose, koja joj je sezala do ramena. Iako je u tom trenutku bilo očevidno da želi da šarmira muškarce s kojima razgovara, u njenom osmehu primetio sam nešto što bi se za tren oka moglo pretvoriti u cerekanje. Blago pogrbljenih ramena, kao kod ptica grabljivica, delovala je kao da spletkari. A iznad svega, oko njenih očiju primetio sam nešto – nekakvu bezosećajnost, nepopustljivu strogost – za šta sada, naknadno, shvatam da me je više nego išta drugo navelo da je te večeri tako zaneseno gledam.

Onda je, dok smo obojica još piljili u nju, pogledala u našem pravcu i, prepoznavši mog sagovornika, uputila mu škrt, hladan osmeh. Sedokosi čovek joj je otpozdravio i naklonio glavu u znak poštovanja.

– Dražesna mlada dama – promrmljao je, povevši me dalje. – Ali nema smisla da momak poput vas jurca za njom. Ne bih da vređam, ali delujete mi baš pristojno. Vidite, to vam je gđica Hemings. Gđica *Sara* Hemings.

Ime mi ništa nije značilo. Ali dok je moj vodič do tada bio veoma prilježan u navođenju podataka o onima koje je odabrao, ime ove žene izgovorio je očevidno ubeđen da će mi biti poznato. Stoga sam klimnuo glavom i rekao:

– O, da. Dakle, to je gđica Hemings.

Gospodin je ponovo zastao i s novog položaja pogledom preleteo prostoriju.

– Samo da vidim. Pretpostavljam da tražite nekog da vas malo pogura u životu. Tačno? Bez brige. I ja sam u mladosti bio u prilično sličnoj situaciji. Samo da vidim. Koga sve ovde imamo? – Onda se naglo okrenuo prema meni i upitao: – Šta ono rekoste da biste želeli da postanete u životu?

SADRŽAJ

PRVI DEO	7
DRUGI DEO	65
TREĆI DEO	153
ČETVRTI DEO	183
PETI DEO	211
ŠESTI DEO	241
SEDMI DEO	355

Kazuo Išiguro
KAD SMO BILI SIROČAD

Za izdavača
Dijana Dereta

Lektura i korektura
Vesna Crepuljarević

Likovno-grafička oprema
Marina Slavković

Prvo DERETINO izdanje

ISBN 978-86-6457-558-4

Tiraž
1500 primeraka

Beograd 2024.

Izdavač / Štampa / Plasman
DERETA doo

Vladimira Rolovića 94a, 11030 Beograd
tel./faks: 011/ 23 99 077; 23 99 078

www.dereta.rs

Knjižara DERETA
Knez Mihailova 46, tel.: 011/ 26 27 934, 30 33 503

CIP – Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

821.111-31

ИШИГУРО, Казуо, 1954–

Kad smo bili siročad / Kazuo Išiguro ; prevod sa engleskog Miloš Mitić. – 1. Deretino izd. – Beograd : Dereta, 2024 (Beograd : Dereta).
– 375 str. ; 21 cm

Prevod dela: When we were orphans / by Kazuo Ishiguro. – Tiraž 1.500.

ISBN 978-86-6457-558-4

COBISS.SR-ID 149247497